

Blindman Kwartet / M.F. Plissart

Onafhankelijk Toneel

In *Bach* danst één oudere heer (Ton Lutgerink, van Onafhankelijk Toneel) in een choreografie van een andere oudere heer (Piet Rogie), daarna worden de rollen omgedraaid. Er zijn ook twee mooie jonge danseressen, die er aanvankelijk maar zo'n beetje bij staan, maar die gaandeweg steeds meer plaats innemen. Het mobiele decor bestaat uit enkele bekende stukken uit de werkplaats van het Onafhankelijk Toneel. Paul de Jong componeerde de elektronische muziek en speelt op de scène twee cellosuites van Bach. Een klassiek balletje dus, muziek en beweging, zien en horen? De Jong zegt het zelf: "De muziek van Bach wordt een lichaam gegeven dat mij datgeen leert horen met de ogen wat mijn oren niet bevatten kunnen." Ja, maar misschien is er ook meer. Volgens de choreografen gaat het stuk over het 'ineen vloeien en hopelijk opheffen' van de scheiding tussen dansen en denken. In de beweging levert dat echter niet meer op dan wat clichématige houdingen. Tijdens een decorwisseling hoort men op de band Shakespeare's Sonnet 144 over het mannelijke en het vrouwelijke, goed en kwaad, die in hem strijden. Ik heb het achteraf opgezocht, want tijdens de voorstelling ontging de tekst mij volkomen: ik kon alleen verstaan dat het over een engel ging en bovendien werd ik in beslag

genomen door wat er voor mijn ogen gebeurde. Shakespeare als puur muzikale uitdrukking? Het zou kunnen, maar lijkt mij niet waarschijnlijk. Ging deze tekst als aanzet tot denken dan verloren, er bleef wel het pure plezier en de intellectuele aantrekkingskracht van de cellosuites en de tape. Bovendien geeft Paul de Jong visueel op een aanstekelijke manier commentaar op de dansvoorstelling en grijpt het gestoei in de vormgeving opmerkelijk in in de muziek.

Rzewski & Weiss

Van een heel ander kaliber is *De triomf van de dood* van Frederic Rzewski, een oratorium voor stemmen, strijkkwartet en tape gebaseerd op *Die Ermittlung* van Peter Weiss en uitgevoerd door studenten van het Rotterdams Conservatorium. De triomf van de dood is vrij klassiek als oratorium: de tekst draagt alle gewicht en muziek en vormgeving dienen in de eerste plaats voor de versterking van het drama in de tekst. In dat drama wordt de realiteit overigens niet uitgebeeld of herleefd, er wordt naar verwezen. De tekst bestaat uit elf (gesproken) liederen, die in een documentaire stijl verslag doen van het proces in 1963-1965 tegen een aantal Auschwitz-functionarissen. Er zit een duidelijke voortgang in de *Gesänge* van Weiss. Beschuldigten en getuigen geven hun

versies over de gang vanaf het perron waar de gevangenen aankomen tot aan de verbrandingsovens. Die toenemende horror heeft Rzewski versterkt door een omkering in de stijlmiddelen. Waar *De triomf van de dood* begint met een zeer sober en ingehouden strijkkwartet, wordt in de loop van het verhaal steeds nadrukkelijker gebruik gemaakt van Duitse en Amerikaanse volksliedjes en andere deuntjes. Op de band komt steeds vaker gelach, gegniffel en applaus voor. De bedoeling is overduidelijk: het nationaal-socialisme en de concentratiekampen zijn geschiedenis geworden, spektakel dat geen maatschappelijke of persoonlijke consequenties heeft. De kampbeulen zien zichzelf als de personages, zoniet de helden, in een historisch verhaal - en zo ziet het publiek het ook, volgens Weiss en Rzewski. De encenering is, zoals dat hoort bij een oratorium, zeer sober - maar daarom niet minder efficiënt. Ik vermoed dat de partituur op bepaalde ogenblikken noise (ruis) voorschrijft, en die wordt dan door de muzikanten uitgevoerd door het omvertrappen van een blikken afvallemmer, het kapotslaan van een houten stoel of het zachtjes breken van takkenbossen. In zo'n encenering bieden de musici een extra commentaar op de tekst - want die is en blijft tenslotte de kern waar het hele oratorium om draait.